

VIJEĆE EUROPE

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

KONAČNA ODLUKA

O DOPUŠTENOSTI

Zahtjeva br. 58112/00
Multiplex
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 26. rujna 2002. godine u vijeću sastavljenom od

- g. C.L. ROZAKIS, *predsjednik*
- gđa F. TULKENS,
- g. G. BONELLO,
- g. P. LORENZEN,
- gđa N. VAJIĆ,
- gđa S. BOTOUCHAOROVA,
- gđa E. STEINER *suci*
- i. g. E. FRIBERGH, *tajnik Odjela*

uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev koji je podnesen 16. ožujka 2000. godine,

uzimajući u obzir djelomičnu odluku od 18. listopada 2001.,
uzimajući u obzir očitovanje tužene države i odgovor podnositelja,
nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

Podnositeljica je tvrtka registrirana u Banja Luci, Republika Bosna i Hercegovina. Pred sudom ju zastupa g. Zoran Butorac, odvjetnik iz Banja Luke. Tuženu državu zastupa njezina zastupnica gđa Lidija Lukina Karajković.

A. Okolnosti predmeta

Činjenice predmeta iznesene od stranaka mogu se sažeti kako slijedi.

Tvrtka podnositeljica zahtjeva nalazi se u vlasništvu g. Smaila Smailagića koji je do 15. svibnja 1992. živio u Banja Luci, koja se nalazi na današnjem području Republike Srpske, dijelu Bosne i Hercegovine, kada je pobjegao u Hrvatsku i otišao živjeti u mjesto Porat-Červar.

13. kolovoza 1992. hrvatska Vojna policija zaplijenila je vozilo u vlasništvu podnositeljice.

Prema Vladi, vozilo je konfiscirano slijedom zahtjeva vojnih vlasni iz Bosne i Hercegovine koje su zatražile od hrvatskog Ministarstva obrane da im preda vozilo podnositeljice zato što je mobilizirano u vojne svrhe. Vozilo je predano bosanskim vlastima 19. kolovoza 1993., i od tada je u njihovom posjedu.

Prema podnositeljici, vozilo su konfiscirale hrvatske vlasti i predale ga para-vojnoj hrvatskoj vojsci u tzv. Herceg-Bosni, ilegalnom entitetu u Bosni, stvorenom od hrvatske manjine. Podnositeljica je višekratno tražila od Hrvatskog vijeća obrane da joj vrati vozilo, ali bez rezultata.

Dana 11. listopada 1993. podnositeljica je podnijela na Okružnom privrednom sudu u Zagrebu građansku tužbu za naknadu štete u iznosu od 15.600,00 njemačkih maraka (DEM) protiv Republike Hrvatske. Izgleda da je predmet nakon toga prebačen na Općinski sud u Zagrebu.

Dana 15. svibnja 1995. Republika Hrvatska podnijela je odgovor, osporavajući tužbu podnositelja. Zatražila je od suda prekid postupka do završetka rata u Hrvatskoj. Navela je, nadalje, da je vozilo bilo konfiscirano samo privremeno, za potrebe vojske, te da će biti vraćeno tvrtki podnositeljici nakon rata.

Na ročištu održanom 14. rujna 1995. drugo podnositelj specificirao je tužbeni zahtjev za naknadu štete tražeći 58.000,00 hrvatskih kuna (HRK).

Dana 12. ožujka 1998. podnositeljica je zatražila od Ministarstva pravosuđa da ubrza postupak.

Dana 13. srpnja 1998. sud je odlučio da će se provesti vještačenje kako bi se ustanovila vrijednost vozila o kojem je riječ. Podnositeljica je pozvana na uplatu predujma troškova vještačenja.

Dana 31. kolovoza 1998. predmet je upućen vještaku koji je dana 5. listopada 1998. podnio svoje izvješće.

Izgleda da je tuženik tražio od suda da prekine postupak, tvrdeći da nije jasno da li podnositeljica i dalje postoji, budući je izvadak iz registra suda u Banja Luci o njenom pravnom statusu bio prilično star.

Dana 4. svibnja 1999. sud je pozvao zastupnika podnositeljice da podnese novi izvadak iz mjerodavnog registra.

Pravni zastupnik podnositeljice obavijestio je sud da više ne zastupa podnositeljicu.

Dana 5. srpnja 1999. podnositeljica je zatražila od suda da zakaže ročište.

Dana 19. srpnja 1999. zastupnik podnositeljice podnio je neovjereni izvadak sa suda u Banja Luci, koji datira iz 1990.

Dana 24. kolovoza 1999. sud je pozvao podnositeljicu da podnese novi izvadak, ne stariji od šest mjeseci, iz kojeg će biti vidljivo da je g. Smailagić ovlašten zastupati podnositeljicu.

Dana 6. studenog 1999. hrvatski parlament izglasao je izmjene Zakona o obveznim odnosima kojima je propisano da se, do donošenja novog zakona o kojim će se

urediti to područje, prekidaju svi postupci radi naknade štete zbog djelovanja pripadnika Hrvatske vojske ili policije u obavljanju službene dužnosti za vrijeme rata u Hrvatskoj.

Dana 10. prosinca 1999. sud je odlučio prekinuti postupak u skladu sa gore navedenim izmjenama zakona.

Dana 29. prosinca 1999. podnositeljica se žalila na gore navedenu odluku, tvrdeći da je Općinski sud u Zagrebu pogriješio u primjeni zakona budući da vozilo o kojem se radi nije bilo uzeto od strane bilo kojeg pripadnika Hrvatske vojske ili policije koji su obavljali službenu dužnost, već za potrebe Hrvatskog vijeća obrane, koje je djelovalo u Bosni i Hercegovini.

Izgleda da je 15. studenog 2000. stranka u jednom drugom postupku koji se tiče istog problema podnijela ustavnu tužbu, ospravljajući gore navedeni zakon. Ustavni sud nije, međutim, donio nikakvu odluku.

Dana 8. svibnja 2001. Županijski sud u Zagrebu potvrdio je odluku Općinskog suda od 10. prosinca 1999.

Dana 16. lipnja 2001. podnositeljica je podnijela zahtjev za reviziju pred Općinskim sudu u Zagrebu, ponavljajući argumente iz ranije žalbe. Dana 28. lipnja 2001. Općinski sud u Zagrebu odbacio je taj zahtjev kao nedopušten. Utvrdio je da Zakon o parničnom postupku omogućava stranci podnošenje zahtjeva za reviziju jedino protiv konačne odluke žalbenog suda, dok odluka Županijskog suda u Zagrebu u ovom slučaju ne predstavlja konačnu odluku.

Dana 21. srpnja 2001. podnositelj se žalio protiv odluke Općinskog suda u Zagrebu.

Dana 2. listopada Županijski sud u Zagrebu odbio je žalbu.

B. Mjerodavno domaće pravo

Članak 184 (a) Zakona o dopunama Zakona o obveznim odnosima, "Narodne novine" br. 112/99 propisuje da se prekidaju postupci koji se vode protiv Republike Hrvatske radi naknade štete koju su uzrokovali pripadnici hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga u vojnoj ili redarstvenoj službi ili u svezi s obavljanjem vojne ili redarstvene službe tijekom Domovinskog rata od 17. kolovoza 1990. do 30. lipnja 1996.

Tim Zakonom također je postavljena obveza Vladi da podnese Saboru posebni propis kojim će se urediti odgovornost za takve štete u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu tog Zakona.

PRIGOVORI

1. Podnositeljica prigovara na temelju članka 6. § 1 Konvencije zbog dužine građanskog postupka radi naknade štete zbog vozila u vlasništvu te tvrtke, te također smatra da izglasavanje u Saboru zakona iz 1999. predstavlja miješanje u njeno pravo na pristup sudu.
2. Podnositeljica također prigovara na temelju člana 1. Protokola br. 1, da je povrijeđeno njezino pravo vlasništva, utoliko što je njeno vozilo konfiscirano bez ikakve naknade.

PRAVO

1. Podnositeljica prigovara da postupak radi njezinog zahtjeva za naknadom štete nije dovršen u razumnom roku, te da je zakonom iz 1999. onemogućeno da se donese odluka o meritumu njezinog zahtjeva, pa je time lišena svog prava na pristup sudu. Poziva se na članak 6. § 1 Konvencije, čiji mjerodavni dijelovi glase kako slijedi:

"Radi uvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi...svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj."

Glede pitanja dužine postupka, Vlada tvrdi da je do 1999., kada je postupak prekinut, podnositeljica značajno pridonijela dužini postupka jer je platila sudske pristojbe tek godinu dana nakon podnošenja tužbe. Nadalje, direktor podnositeljice nije podnio odgovarajuću dokumentaciju o pravnom statusu tvrtke. Nasuprot tome, domaće vlasti su pokazale dužnu revnost u vođenju postupka, budući da su ročišta regularno održavana.

Glede pitanja pristupa sudu, Vlada iznosi da podnositeljica ima pristup sudu jer je pokrenula građanski postupak radi naknade štete pred Općinskim sudom u Zagrebu. Činjenica da je sud prekinuo postupak u skladu sa zakonom iz 1999. ne utiče na njeno pravo na pristup sudu jer je postupak prekinut samo privremeno, do donošenja novog propisa o šteti vezanoj uz rat.

U svojoj daljnjoj argumentaciji Vlada se poziva na praksu Suda i tvrdi da, u načelu, zakonodvac nije spriječen u građanskim stvarima usvajati nove odredbe kojima se uređuju prava koja proizlaze iz već postojećih zakona.

Što se ovog predmeta tiče, Vlada dalje tvdi da pitanje štete vezane uz rat uključuje vrlo složena pravna pitanja, uključujući i odgovornost države za ratnu štetu. Postojeći propisi u Hrvatskoj nisu dovoljni da bi se riješilo to pitanje, pa je stoga zakon iz 1999. obvezao sudove da prekinu sve postupke radi naknade štete vezane uz rat sve do donošenja novog propisa o tome. Sam karakter mjere nije spriječiti osobe koje su u situaciji kao i podnositeljica, u njihovom pristupu sudu, već jedino privremeno odgoditi konačno rješenje tih sporova.

Podnositeljica se ne slaže sa Vladom i napominje da su domaće vlasti bile u potpunosti neaktivne u postupku. Što se tiče prava na pristup sudu ona tvrdi da je ono samo formalno, jer nema mogućnosti da podnositeljica dobije odluku o meritumu svog zahtjeva.

Sud smatra, u svjetlu očitovanja stranaka, da prigovor postavlja ozbiljna činjenična i pravna pitanja primjene Konvencije, radi kojih je potrebno ispitati meritum. Sud stoga zaključuje kako ovaj dio zahtjeva nije očito neosnova u smislu članka 35. § 3 Konvencije. Niti jedna druga osnova za proglašenje zahtjeva nedopuštenim nije utvrđena.

2. Podnositeljica dalje prigovara da je njezino vozilo konfiscirano od hrvatskih vlasti, bez ikakve naknade, protivno članku 1. Protokola br. 1, koji glasi kako slijedi:

"Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni."

Vlada prvo prigovara da ovaj dio zahtjeva *ratione temporis* ne ulazi u nadležnost Suda. Ona iznosi da je Konvencija stupila na snagu u odnosu na Hrvatsku dana 5. studenog 1997., dok su se događaji radi kojih podnositeljica prigovara odigrali 1993. godine. Ona iznosi da je konfiskacija vlasništva, u skladu sa utvrđenom praksom Suda, trenutni akt koji ne povlači bilo kakvu trajnu situaciju.

Vlada također prigovara nadležnosti Suda *ratione personae* tvrdeći da je vozilo podnositeljice konfiscirano od pripadnika Hrvatske vojske na zahtjev vojnih vlasti iz Bosne i Hercegovine. Vozilo je odmah predano vlastima u Bosni i Hercegovini i upotrebljavano je isključivo od tamošnjih vojnih postrojbi. Zbog toga hrvatske vlasti ne mogu biti odgovorne radi konfiskacije podnositeljičinog vozila.

Podnositeljica tvrdi da vozilo nije predano regularnoj vojsci Bosne i Hercegovine, već para-vojnim postrojbama u Herceg-Bosni, te da su hrvatske vlasti u cijelosti odgovorne za konfiskaciju vozila.

Vlada dalje iznosi da je podnositelj propustio iscrpiti domaća sredstva zato što nije podnio zahtjev za ocjenu ustavnosti zakona iz 1999.

Podnositeljica iznosi da je ocjena ustavnosti osporavanog zakona irelevantna za postupak povodom njezinog građanskog zahtjeva.

Alternativno, Vlada poziva Sud da zaključi kako je ovaj dio zahtjeva očito neosnovan. Ona iznosi da je vozilo podnositeljice mobilizirano za potrebe vojenih vlasti u Bosni i Hercegovini. Međutim, čak i da je vozilo bilo mobilizirano za potreba Hrvatske vojske, takvo miješanje bilo bi propisano zakonom i opravdano javnim interesom u doba rata.

Podnositeljica se ne slaže sa Vladom.

Sud ne nalazi potrebnim ispitati sve prigovore istaknute od Vlade, budući da je zahtjev u svakom slučaju nedopušten iz slijedećih razloga. Sud prvo treba procijeniti da li je, i u kojem obujmu, nadležan *ratione temporis* za odlučivanje o zahtjevu. On ponavlja da, u skladu sa opće priznatim pravilima međunarodnog prava, Konvencija pokriva, za svaku Ugovornu stranku, događaje koji su uslijedili nakon njenog stupanja na snagu u odnosu na tu stranku (vidi primjerice X. protiv Portugala, zahtjev br. 9453/81, Odluka od 13. prosinca 1982., Decisions and Reports (DR) 31, str. 204, 208 i Kadikis protiv Latvije (odl.), br. 47634/99, od 29 lipnja 2000.)

Sud podsjeća da je Hrvatska priznala nadležnost Suda da prima zahtjeve od "bilo koje fizičke osobe, nevladine organizacije ili skupine pojedinaca koji tvrde da su žrtve povrede prava priznatih u ovoj Konvenciji ili dodatnim protokolima što ih je počinila Hrvatska kroz bilo koji akt, odluku ili događaj nastao nakon 5. studenog 1997." U skladu s time, Sud nije nadležan ispitati ovaj zahtjev u onom dijelu u kojem se on odnosi na činjenice nastale prije ratifikacije Konvencije.

Sud bilježi da je vozilo podnositeljice konfiscirano 1993., prije nego je Hrvatska ratificirala Konvenciju. Sud se slaže sa Vladom da je to bio trenutni akt lišavanja vlasništva koji nije stvorio nikakvu trajnu situaciju.

Sud dalje bilježi da je, premda je zakonodavno miješanje nastupilo nakon što je Konvencija stupila na snagu u odnosu na Hrvatsku, ono bilo u toj mjeri povezano sa događajima koji su dali povod zahtjevu podnositeljice da bi njihovo razdvajanje vodilo davanju retroaktivnog učinka Konvenciji koje bi bilo suprotno općim načelima međunarodnog prava. U isto vrijeme to bi učinilo Hrvatsku izjavu kojom se priznaje nadležnost Suda za zaprimanje pojedinačnih zahtjeva ništavom (vidi Kadikis protiv

Latvije, gore citirana , i Stamulakatos protiv Grčke, presuda od 30. rujna 1993., Serija A br. 271, str. 14, § 33).

Slijedi da je ovaj prigovor *ratione temporis* nespojiv sa odredbama Konvencije u smislu članka 35. § 3 te mora biti odbačen u skladu sa člankom 35 § 4.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

Proglășava dopuštenim, bez prejudiciranja merituma, prigovor podnositeljice glede dužine postupka i njezinog prava na pristup sudu;

Proglășava nedopuštenim ostatak zahtjeva

Erik FRIBERGH
Tajnik

Christos ROZAKIS
Predsjednik